

LUCKY LUKE

Guia didàctica

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

FITXA TÈCNICA

Títol original: Lucky Luke
Nacionalitat: Francesa
Guió i adaptació: René Goscinny, Morris i Pierre Tchernia

Direcció i realització: Henry Gruel i Pierre Watrin, Vladimir Sakov i Aleksandr Tatarski
Durada: 86 minuts
Producció: Dargaud-Films
Any: 1992

A QUI ES POT ADREÇAR

ESO, postobligatòria.

SINOPSI ARGUMENTAL

Lucky Luke és un vaquer justicier que recorre l'oest impartint justícia i ajudant els indefensos. Els seu revòlver és sempre el més ràpid, element imprescindible per establir l'ordre en els territoris salvatges. Els seus antagonistes principals són els germans Dalton que entre estada i estada a la presó sembren de malifetes els llocs per on passen.

TEMA PRINCIPAL I POSSIBLES SUBTEMES QUE PLANTEJA LA PEL·LÍCULA

Dins el gènere dels dibuixos animats es tracta d'una paròdia dels tòpics de l'oest. Cal considerar que les pel·lícules de vaquers eren molt populars entre tots els públics i especialment l'infantil i juvenil abans que la televisió imposés les produccions japoneses.

En una primera etapa la televisió va emetre les sèries Bonanza, La casa de la pradera, Rin Tin Tin i moltes altres. Totes gaudiren d'una audiència massiva i reforçaren els llocs comuns de l'epopeia nord-americana.

S'ha de considerar també que l'imaginari col·lectiu d'occident està determinat per les produccions dels grans estudis nord-americans que d'aquesta forma han universalitzat els seus valors, conflictes, formes de vida, modes, etc.

Ens trobem, doncs, que el públic al qual s'adreça Lucky Luke és un perfecte coneixedor de les tipologies, els paisatges i els conflictes plantejats per les pel·lícules de pistolers.

El personatge és una caricatura de l'heroi íntegre, invencible, invulnerable. La simbiosi entre raó i força és perfecta i d'alguna manera confirma que el bé sempre preval. L'altruisme és total i satisfà el desig humà que algú imposi la llei i l'ordre sense que el ciutadà comú hagi de mullar-se. Finalment, l'individualisme, tan apreciat en la cultura nord-americana, es veu suavitzat per la fidel companyia del seu cavall. De tota manera la idea queda clara: les coses les arreglen els individus, no les institucions ni els col·lectius.

Els contrapersonatges per excel·lència són els Dalton, tan malvats en les seves intencions com innocents i tendres en els sentiments. De fet, els Dalton són l'adorable anarquia contraposada al repel·lent conservador Lucky Luke defensor de la llei i l'ordre.

Lucky Luke actua, doncs, com a paròdia de l'heroi justicier degudament exagerat i caricaturitzat. Aquesta clau és la mateixa que utilitzen els imitadors que treballen sobre els caràcters i situacions conegudes per l'espectador. Els fets o els personatges es presenten de forma desmesurada (punteria extraordinària) i aquesta desmesura provoca el reconeixement de la situació i l'efecte humorístic.

Igualment el mateix fet de tornar sobre situacions ja conegudes -les que es donen a les pel·lícules de l'oest- provoca el conegut efecte gratificant de la repetició de narracions que ja ens són familiars.

Aquesta imitació, però, aporta una visió o una lectura diferent ja que en les pel·lícules es persegueix una «veracitat», un realisme que les faci creïbles i el dibuix humorístic aporta un grau d'ironia i distanciament.

Al marc genèric de l'oest on en mouen els personatges principals se sobreposa l'enginy dels guionistes capaços de trobar claus d'humor en diàlegs enginyosos o en situacions que juguen i subverteixen la lògica. A tall d'exemple, la construcció del poble de Daisy Town es fa desordenant l'ordre que s'esperaria, així el pres fa el forat abans que la presó.

Com a temes tractats dins dels capítols es poden destacar especialment la defensa de la llei i l'ordre identificats amb la preservació de la propietat privada.

OBJECTIUS FORMATIUS QUE ES PODEN ASSOLIR

Sobre els continguts ens podem plantejar diversos eixos de debat:

En primer lloc podem analitzar els tòpics culturals de les societats occidentals i la forma en què es creen a partir de la indústria dels mitjans de comunicació. Cal considerar que els Estats Units de Nord-amèrica han imposat el seu model de societat i han exportat, també, els seus referents culturals a tot occident. Un dels temes a considerar és el de la substitució cultural que suposa que determinades societats no pugin produir pel·lícules, sèries de TV i d'altres que reflecteixin la seva realitat.

Pel que fa als aspectes literaris convindria veure com s'origina el gènere de la novel·la de l'oest i com aquesta temàtica és recollida pel cinema on té un desenvolupament vigorós. Resulta interessant aprofundir també en les claus i tècniques utilitzades per crear situacions humorístiques.

Pel que fa al cinema es pot treballar el western en les seves tipologies, personatges i evolució. Des del punt de vista narratiu es pot aprofundir en la simbiosi perfecta de la imatge en moviment i els temes d'acció.

Des del punt de vista plàstic es pot aprofundir en les tècniques de l'animació.

També és interessant valorar la funció del paisatge inhòspit com a context dels westerns. En moltes ocasions es construeixen ciutats i es crien vaques en indrets on no sobreviurien ni les sargantanes. La funció del paisatge és potenciar l'acció heroica dels individus contra la natura i els seus obstacles colossals. Els espais oberts són sinònim de llibertat.

CONTINGUTS QUE ES PODEN TREBALLAR I RELACIÓ AMB LES ÀREES

Llengua i literatura

Els orígens de l'èpica del Far West. Els antecedents literaris. El paper de la literatura en la formació dels tòpics nacionals. El guió cinematogràfic: estructura. La funció dels literats com a intel·lectuals col·lectius.

Història

La colonització de Nord-amèrica. El genocidi contra els indis i l'ocupació de les terres.

L'emigració. La situació a Europa. La Constitució nord-americana i la independència. Les lluites contra Mèxic. La febre d'or.

Societat

L'anarquia versus l'ordre. La llei i els seus garants. La funció de les normes socials.

Cultura

L'aldea global. Expansió del cinema i la televisió. El futur de la societat de la comunicació. Una cultura única? Cultura i merchandising. Les cultures minoritàries.

Cinema

Els orígens del cinema. La creació de la indústria als EUA. Els orígens del western. Tipologia i evolució. La relació entre imatge en moviment i temes d'acció. La distribució de pel·lícules internacionalment.

Plàstica

Estudi dels recursos expressius dels dibuixos animats. Valoració del color, moviments i altres recursos.

Geografia

Localitzar els indrets on se situen les accions en les pel·lícules de l'oest. Valoració dels recursos naturals que s'exploten en cada cas. Anàlisi dels sistemes de transport.

ACTIVITATS I METODOLOGIA

Es farà un visionat de les cintes i es proposarà als alumnes formar grups de treball per buscar informació sobre:

- La colonització de Nord-amèrica.
- Els autors de novel·les de l'oest.
- El cinema de vaquers.
- La situació de les ciutats, els rius, les muntanyes o els deserts on se situen les pel·lícules que s'hagin vist.
- Es veuran diversos capítols de Lucky Luke pas a pas i es farà la llista de personatges i localitzacions típiques en els westerns. Es poden relacionar amb les pel·lícules on s'hagin vist.
- Es valorarà com es presenten les minories racials (indis, mexicans, etc.) i les dones.
- Les tècniques de realització de dibuixos animats.

Es confeccionarà una llista de personatges i situacions tòpiques del western. A tall d'exemple: els predicadors, l'enterrador, el venedor d'elixirs, els duels a ple carrer, les batusses al Saloon...

Es farà un comentari d'aquest univers.

S'analitzaran els efectes sonors considerant:

- Com ajuda la banda de so a situar-nos en un context?
- En quina manera afecta la música el ritme narratiu?
- Com són els diàlegs que s'empren?
- Quins efectes sonors segueixen a la imatge?

S'estudiaran les fonts de la comicitat considerant elements com

- La subversió de la lògica.
- Exageracions.
- Raonaments erronis o equívocs.
- Situacions absurdes.
- Gags visuals
- Acudits verbals.
- Caracteritzacions còmiques dels personatges i dels llocs.
- Les sortides de context i importació d'elements d'altres gèneres (els Dalton en un Music Hall en La Balada del Dalton).

- Les reiteracions de situacions.
- Els contrastes entre imatge i so. (A Lucky Luke L'intrèpid les cantants del Saloon parlen de pau i ordre mentre la clientela s'esbatussa).
- Anacronismes de tota mena.
- Imitacions d'escenes i imatges de pel·lícules.

Els alumnes podran realitzar visionats per grups i treballar les cintes a casa.

Convé disposar d'un magnetoscopi que permeti passar imatge per imatge i tingui una bona pausa. Aquest requisit és indispensable per analitzar com es realitza el muntatge per plans i altres recursos expressius (transformacions, encadenats, etc.).

Respecte a les animacions s'observarà:

- Quines parts del cos o del paisatge es mouen en passar d'un pla a l'altre.
- Quin repertori d'emocions són capaços d'expressar els personatges fixant-se especialment en la cara i els ulls.

El conjunt de treballs es presentarà a la resta de la classe i s'il·lustrarà amb fragments de la cinta especialment seleccionats i, si és possible, muntats expressament.

Finalment es valorarà quina és la resolució dels conflictes i què els passa als que han estat dolents.

Com a activitat complementària es poden realitzar petites animacions mitjançant el camascopi amb interval de gravació, zoòtrops, llibretes, etc.

Què passa

Es farà un resum breu de les parts de cada capítol i es buscarà un fotograma o fotogrames que el resumeixin.

Es pot fer un resum, tipus auca, copiant el dibuix o mitjançant un muntatge de vídeo congelant la imatge i posant-hi una nova veu en off.

A qui passa

Es farà una llista dels personatges principals de cada capítol i es definirà el seu caràcter i el seu comportament.

Es definirà qui són els bons i qui són els dolents i per què.

Ramon Sala